

Вхідними факторами для аналізу обрано: платіжний баланс України за квартал, відсоткова ставка НБУ на кінець періоду, індекс інфляції на кінець кварталу, міжнародні валютні резерви на кінець періоду, поточний рахунок в США, поточні процентні ставки Федерального резерву на кінець періоду, індекс споживчих цін на кінець кварталу та позиція Міжнародного резерву США[1,2,3].

Необхідність включення до вхідних факторів індексу споживчих цін, зумовлено впливом на нього тих самих факторів, що і на курс валют: ВВП (валового внутрішнього продукту), грошової маси та швидкості обігу грошей, і цей показник, відповідно до формули Фішера, чітко відображає зміну рівноваги між цим показниками:

$$P = \frac{M \cdot V}{Q} [4],$$

де M – кількість грошей в обігу (грошова маса), V – швидкість обігу грошей, та Q – кількість виготовленої продукції в країні за рік.

В результаті отримано лінійну модель з коефіцієнтом детермінації 0,964, та значенням критерію Фішера 43,53, отже, зв'язок між ознаками щільний і побудована модель адекватна статистичним даним генеральної сукупності.

Середнє лінійне відхилення теоретичних значень від фактичних становить 3,74%, що є допустимим. Максимальне відхилення зафіксоване на рівні 8,15%.

Література

1. Офіційний сайт Мінфіну[Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://index.minfin.com.ua>
2. Офіційний сайт НБУ: Облікова ставка Національного банку України[Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://bank.gov.ua>
3. Investing.com [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.investing.com>
4. Про формулу І. Фішера [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://studopedia.com.ua/1_155338_pro-formulu-i-fishera.html

Я. Мирка

Науковий керівник – к.е.н., доц. М. В. Руда

ЦИРКУЛЯРНА МОДЕЛЬ ЕКОНОМІКИ В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ

Сучасна модель виробництва та управління ресурсами, товарами та послугами прагне сприяти масовому короткотерміновому споживанню, що, у свою чергу, веде планету до нестійкої та вкрай критичної

ситуації. Тепер економічна система є протилежною життєвому циклу природи і стикається зі сталим розвитком, зосередженим на довгостроковій перспективі. Адже у природі немає сміття: всі елементи постійно відіграють свою роль і повторно використовуються на різних етапах.

Поняття циркулярності має глибоке історичне та філософське коріння. Ідея зворотного зв'язку та циклів у реальних системах є давньою та відлунюється у різних філософських школах. Тому цілком закономірно, що це відродження відбулося в промислово розвинених країнах після Другої світової війни, коли поява комп'ютерних досліджень однозначно виявила складний, взаємопов'язаний і, отже, непередбачуваний характер світу, в якому ми живемо – більше схожий на метаболізм, ніж на машину. З такими сучасними досягненнями цифрові технології мають можливість підтримувати ефективний перехід до циркулярної економіки шляхом кардинальної дематеріалізації та прозорості.

Якщо вийти за рамки традиційної промислової моделі «Взяти-Зробити-Позбутися», циркулярна економіка має на меті знизити рівень відходів (а отже й мінімізувати витрати) та перевизначити сталі зростання, фокусуючись на позитивних перевагах для суспільства. Це тягне за собою поступове відокремлення економічної діяльності від споживання обмежених ресурсів та вилучення відходів із системи. Підкріплена переходом саме до відновлюваних джерел енергії, циркулярна модель проектує економічний, природний та соціальний капітал.

В умовах циркулярної економіки відновлюється загальна система здоров'я планети. Її концепція визнає важливість економіки, але стверджує, що вона потребує ефективної роботи в усіх масштабах – для великого та малого бізнесу, для організацій та окремих людей, у глобальному та локальному масштабах.

Крім екологічних переваг циркулярних бізнес-моделей – таких як значне падіння використання невідновлюваних матеріалів, скорочення виробничих відходів та використання виробничих субпродуктів та надлишків матеріалів, що раніше вважалися відходами, – все більше і більше досліджень вказують на безперечну роль бізнесу щодо перепроєктування всієї нашої економіки: у 2014 році Фонд Еллен Макартур та Всесвітній економічний форум оприлюднили звіт [1], в якому зазначено, що якщо держави, корпорації, великий та середній бізнес зосередяться на побудові кругових ланцюгів для збільшення швидкості переробки, повторного використання та перевиробництва, то до 2025 року можна згенерувати понад 1 трлн доларів США на рік та створити 100 000 нових робочих місць для усієї світової економіки на наступні п'ять років. А нещодавні дослідження для Європейської

комісії спрогнозували, що до 2030 року Європа може отримати чисту користь у розмірі 1,8 трильйона євро, або на 0,9 трильйонів євро більше, ніж у поточному лінійному шляху розвитку (разом із суттєвими суспільними вигодами) [2]. Хоч деякі країни та корпорації активно діють в цьому напрямку, уряди як органи виконавчої влади, як правило, не є найбільш зацікавленими та можуть тримати позицію нібито це занадто «радикальна зміна». Отож, саме бізнес повинен здійснити необхідний перехід до сталого розвитку, а саме до раціонального виробництва та відповідального споживання.

На відміну від інших бізнес-моделей, де економічний аспект переважає над соціальним чи екологічним, циркулярна економіка є суттєвою перевагою як для бізнесу, так і для споживачів. Компанії, які впровадили цю систему, доводять, що повторне використання ресурсів суттєво дешевше і вигідніше, ніж їх створення з нуля. В результаті, собівартість і ціна продажу знижується, тим самим створюючи вигоду для споживача.

Яскравим прикладом впровадження циркулярної економіки можна вважати досвід уряду Китаю, що включив принципи циркулярної економіки у свою політику ще з 2000-х років. Спершу основна увага приділялася тому, як відходи однієї компанії можуть стати джерелом доходу для іншої. Акцент тоді робився на трьох Rs: зменшити (reduce), повторно використати (reuse) та переробити (recycle). Найновіша політика, введена в 2017 році, стосується екодизайну та розширеної відповідальності виробника. Це змінило стратегію з простої точки зору «як ми управляємо потоками ресурсів» до абсолютно інноваційної програми.

Водночас переходу до циркулярної економіки сприяв розвиток самої китайської економіки. Китай – це не тільки «світовий» завод, що випускає дешеву продукцію на глобальний ринок. Це також економіка, яка зростає в інвестиційному потенціалі, інноваціях, що масово охоплює цифрову економіку і має серйозні екологічні проблеми, з якими їй доводиться боротися.

Іншим наглядним прикладом може слугувати пакет циркулярної економіки ЄС. У 2015 році Європейська Комісія прийняла новий амбітний план дій для стимулювання переходу Європи до циркулярної економіки [3], що сприятиме посиленню глобальної конкурентоспроможності, сталому економічному зростанню та зможе створити нові робочі місця. Зокрема це призведе до:

- переробки щонайменше 65% побутових відходів у ЄС до 2030 року;
- удосконалення процесу визначення та розрахунку норм переробки;

- економічним стимулам для збуту екологічно чистих продуктів та підтримки утилізації та повторного використання.

У 2019 році Єврокомісія заявила, що план дій для циркулярної економіки можна вважати завершеним. У ньому зазначалося, що його більша частина вже виконана або знаходиться на останній стадії виконання. Реалізація плану допомогла повернутися ЄС на шлях створення нових робочих місць. У 2016 році в секторах, що мають відношення до циркулярної економіки, було зайнято понад чотири мільйони людей, що на 6% більше, ніж у 2012 році [?].

Отже, стале споживання та виробництво – це сприяння ресурсо- та енергоефективності, сталій інфраструктурі та кращій якості життя для всіх. Реалізація принципів циркулярної економіки допомагає досягти загальних цілей розвитку (ЦСР 2030), зменшити майбутні економічні, екологічні та соціальні витрати, посилити економічну конкурентоспроможність та зменшити бідність.

У даний час матеріальне споживання природних ресурсів зростає, особливо в Східній Азії. Країни продовжують вирішувати проблеми, пов'язані із забрудненням повітря, води та ґрунтів. Оскільки стале споживання та виробництво мають на меті «зробити більше та краще з меншими затратами», чистий прибуток від економічної діяльності може зрости за рахунок зменшення використання ресурсів, деградації та забруднення протягом усього життєвого циклу, одночасно підвищуючи якість життя.

Сьогодні необхідно зосередити увагу на роботі глобального ланцюга поставок із залученням всіх його учасників, від виробника до кінцевого споживача. Водночас доцільно провести комплексну інформаційну кампанію та навчання споживачів щодо відповідального споживання та свідомого способу життя, поширення інформації через встановлені стандарти, а найголовніше виховання нового еко-покоління.

Отже, для досягнення сталого економічного зростання потрібно терміново зменшити негативний вплив на екологію шляхом зміни способу виробництва та споживання товарів та ресурсів. Ефективне управління наявними природними ресурсами та знаходження способів утилізації токсичних відходів і забруднюючих речовин також є надзвичайно важливими. Водночас рух до більш стійких схем споживання до 2030 року, заохочення галузей, підприємств та споживачів до максимальної переробки відходів є не менш актуальним, ніж і підтримка країн, що розвиваються.

Література

1. *World Economic Forum Platform for Accelerating the Circular Economy* [Електронний ресурс]. – Режим доступу <https://www.weforum.org/projects/circular-economy>

2. *Why a Circular Economy Is Key to Sustainable Development (and Why Business Must Lead the Way)* [Електронний ресурс]. – Режим доступу <https://sustainablebrands.com/read/defining-the-next-economy/why-a-circular-economy-is-key-to-sustainable-development-and-why-business-must-lead-the-way>

3. *Responsible consumption and production, United Nations Development Programme* [Електронний ресурс]. – Режим доступу <https://www.undp.org/content/undp/en/home/sustainable-development-goals/goal-12-responsible-consumption-and-production.html>

4. *WHAT IS CIRCULAR ECONOMY?* [Електронний ресурс]. – Режим доступу <https://www.activesustainability.com/sustainable-development/what-is-circular-economy/>

5. *What is the definition of a circular economy?* [Електронний ресурс]. – Режим доступу <https://kenniskaarten.hetgroenebrein.nl/en/knowledge-map-circular-economy/what-is-the-definition-a-circular-economy/>

Д. Мірзосва

Науковий керівник – д.е.н., проф. І. Б. Олексів

СТАН ТА ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ ЕКОНОМІКИ ЗНАНЬ В УКРАЇНІ

На сьогодні в економіках розвинутих країн та країн, що розвиваються зростає частка постіндустріальних галузей в структурі економіки, які включають виробництво та торгівлю інформацією. Відповідно до тенденцій сформувалась нова концепція економічного розвитку країн – економіка знань, яка базується на зростанні продуктивності за рахунок збільшення доступу до інформації та стимулювання інновацій, як наслідок, розвитку інтелектуального капіталу. Оскільки ефективність українських інновацій значно перевищує середню серед країн у рейтингу за Глобальним індексом інновацій (рис. 1), доцільно проаналізувати можливості та перешкоди розвитку економіки знань в Україні.

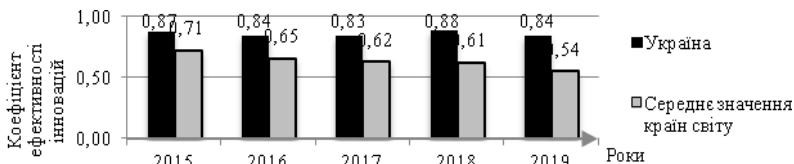

Рис. 1. Динаміка коефіцієнту ефективності інновацій України та середнього значення країн світу [1]